

הגדה של פסח

חפצי-בה

הִגִּיעַ לֵיל הַפֶּסַח, כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אוֹמֵר הַלֵּל
כִּי בְּלַיְלָה זֶה אוֹצְרוֹת טְלָלִים נִפְתָּחִים.

נוֹפֵף עֲלֵי אֶרֶץ בְּרוּכָה,
מִמֶּגֶד שָׁמַיִם שָׂבְעֵנוּ בְּרָכָה.
צַוֵּה שָׁנָה טוֹבָה וּמְעֻטֶּרֶת,
פְּרִי הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת.
בְּטָל.

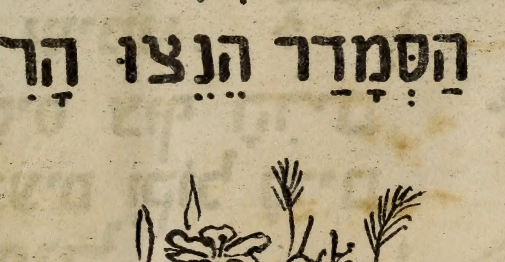
שֹׂבַע מַלֵּא אֲסָמֵינוּ,
כְּגַן רָוֶה שִׂימֵנוּ.
טַל תַּעֲסִיס צוּף הָרִים,
זִמְרָה נַנְעִים וְקוֹל נָרִים,
בְּטָל.

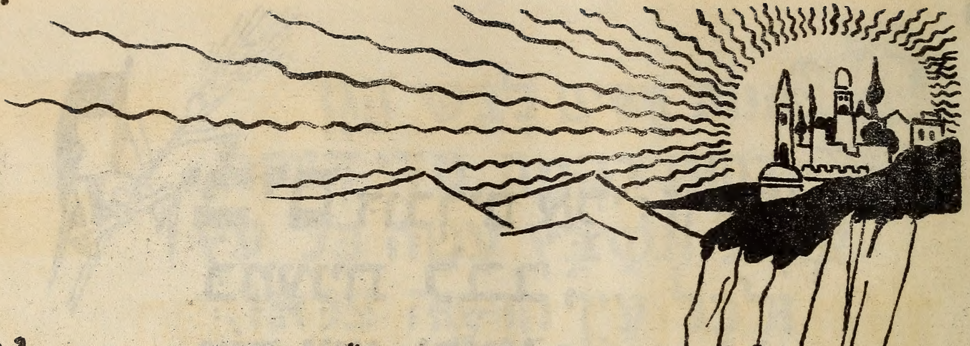

כִּי הִנֵּה

הַסְּתָו עָבַר הַגֶּשֶׁם חָלַף הָלַךְ
לוֹ: הַנִּצָּנִים נִרְאוּ בָאָרֶץ
עֵת הַזָּמִיר הִגִּיעַ וְקוֹל הַתּוֹר
נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ: הַתְּאֵנָה חָנְטָה
פַגֶּיהָ וְהַגְּפָנִים סְמָדַר נָתְנוּ רֵיחַ:
לְכָה דוֹדִי נֵצֵא הַשָּׂדֶה נָלִינָה בַּכְּפָרִים:
נַשְׁכִּימָה לַכְּרָמִים נִרְאֶה אִם פָּרְחָה
הַגֶּפֶן פִּתַּח הַסְּמָדַר הֵנֵצוּ הָרִמּוֹנִים:

גִּבּוֹר נַעֲלֶה יֵשׁ בָּאָרֶץ, „שֶׁמֶשׁ" שֵׁם יִקְרָאוּ לוֹ
גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי הַשֶּׁמֶשׁ וּמַה-נִּפְלָא פָּעֳלוֹ!
אִם חָפַצְתְּ בַּאֲגָדוֹת-אָבִיב וּבְשִׁיר, לִימִינִי שְׁבִי
וַאֲסַפְּרָה לָךְ, אֲחוֹתִי, הַאֲזִינִי לְמוֹצָא פִּי:
אָמְנָם קָדְרוּ מְאֹד שָׁמֵינוּ, קָדְרוּ, חָשְׁכוּ מִנִּי שְׁחוֹר,
אֶפֶס יֵשׁ אֲשֶׁר הָאֹפֶל תַּחְדֹּר, תִּקְרַע קֶרֶן אוֹר,
תַּחְדֹּר, תַּשְׁקְ הַגִּנָּה אוֹרָה, תַּשִּׁק כַּפְתּוֹר עֵץ וּסְבָךְ;
הָעֲשָׂבִים יִבְשׁוּ תַּרְטִיב, תְּאַחֵל סִדְקֵי גֶּזַע שָׁח.
אָז יְמַלֵּא שָׂדֶה קֶסֶם, הָאֲדָמָה — רֶגֶשׁ חַי,
מֵאֲפִיקֵי הַגֵּיאָיוֹת וְעַד הַנִּצָּה שֶׁבַּגַּיְא. ———
הָעֶפְרוֹנִי יַשְׁכִּים, יִרְאֶה בְּאֶבְרוֹתָיו מְלֵאוֹת טַל
וּבְחַמָּה יָאִיץ, יִדְפֹּק בְּשִׁיר נִתָּק מִנִּי עָל.
וּבַעֲלוֹת הַשֶּׁמֶשׁ תַּאְדִּים, בּוֹשָׁה הִיא כִּי אֵחֲרָה קוּם
וּבְמַנְגִּינוֹת יְקַדְּמוּהָ סִיס-הַגַּיְא וְהַדְּרוֹר הַחוּם.
וְתֵרֵד הַשִּׁירָה עִם הַחַמָּה, וּבִנְטוֹתָהּ קַצְוֵי-יָם
וָאֵנוּ וְאָבְלוּ הָאֲנָפוֹת בֵּין בִּצָּה וַאֲגָם.

חבִים דּוֹבְרִים אֵלָי: זְרָעֵינוּ
בְּמַעֲנִית לְבָב;
וְיוֹם יַגִּיעַ וְהָיִינוּ
לְשִׁבֳּלֵי זָהָב.

וְיֶלֶד רַךְ יָבוֹא אֵלֶיךָ
פִּרְחֵי דָּגָן לָבֹר;
וְהֶלֶךְ דַּל בִּמְלִילוֹתֶיךָ
רַעֲבוֹנוֹ יִשְׁבֹּר.

חֲרֹשׁ, הוֹרֵשׁ, וּזְרַע, זוֹרֵעַ,
בְּמַעֲנִית הַלֵּב.
בֹּאוּ, בֹּאוּ, זָר וָרֵעַ,
לְחַג קָצִיר קָרֵב!

כְּתֻנּוֹת פַּסִּים לָבַשׁ הַגָּן
וּכְסוּת רִקְמָה מַדֵּי-דִשְׁאוֹ.
וּמְעִיל תַּשְׁבֵּץ עָטָה כָּל עֵץ
וּלְכָל עַיִן הֶרְאָה פִּלְאוֹ.
כָּל צִיץ חִדֵּשׁ לִזְמַן חָדָשׁ,
יָצָא שׂוֹחֵק לִקְרַאת בּוֹאוֹ.
אַךְ לִפְנֵיהֶם שׁוֹשָׁן עוֹבֵר,
מֶלֶךְ עַל-כָּל הוּרַם כִּסְאוֹ.
יָצָא מִבֵּין מִשְׁמָר עָלָיו
וַיְשַׁנֶּה אֶת בִּגְדֵי כִלְאוֹ.
מִי לֹא יִשְׁתֶּה יֵינוֹ עָלָיו,
הָאִישׁ הַהוּא יִשָּׂא חֶטְאוֹ!

-כוס ראשונה-

הנני

מוכן ומזומן לקים המצוה לספר ביציאת מצרים בשם כל ישראל:

הא

לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים.

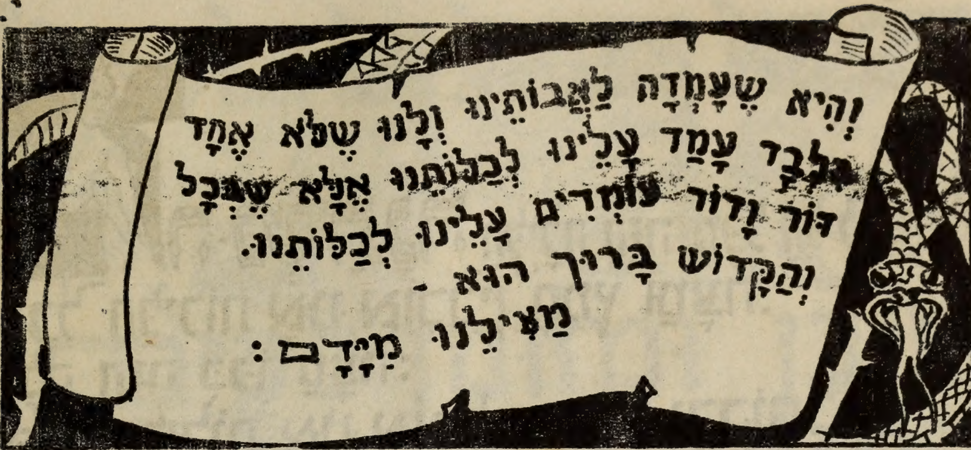
כל דכפין ייתי ויכול. כל דצריך ייתי ויפסח. השתא עבדי. לשנה הבאה בני - חורין.

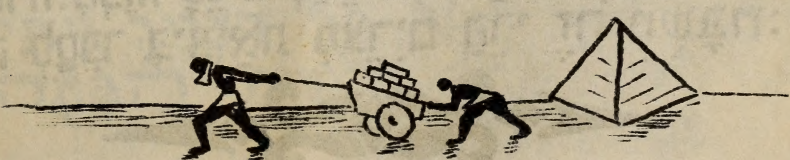
מַה נִּשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת?
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חָמֵץ וּמַצָּה.
הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ מַצָּה:
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׁאָר יְרָקוֹת.
הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלּוֹ מָרוֹר:
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מַטְבִּילִין אֲפִילוּ פַּעַם אֶחָת.
הַלַּיְלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְעָמִים:
שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֵּין יוֹשְׁבִין וּבֵין מְסֻבִּין.
הַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלָּנוּ מְסֻבִּין:

עֲבָדִים

הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם וַיּוֹצִיאֵנוּ ה׳ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיָד
חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה. וְאִלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ- בָּרוּךְ
הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם. הֲרֵי אָנוּ וּבָנֵינוּ וּבְנֵי- בָנֵינוּ
מְשֻׁעְבָּדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם. וַאֲפִילוּ כֻּלָּנוּ חֲכָמִים.
כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים. כֻּלָּנוּ זְקֵנִים. כלנו יודע את התורה. מצוה עלינו
את התורה. מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרָיִם. וְכָל
הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח:

וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא: וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ
אוֹתָם: וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת
יוֹסֵף: וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם
מִמֶּנּוּ: הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי-תִקְרֶאנָה
מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שׂוֹנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה
מִן הָאָרֶץ: וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עַנּוֹתוֹ בְּסִבְלוֹתָם
וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה אֶת פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס: וְכַאֲשֶׁר
יְעַנּוּ אוֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ:

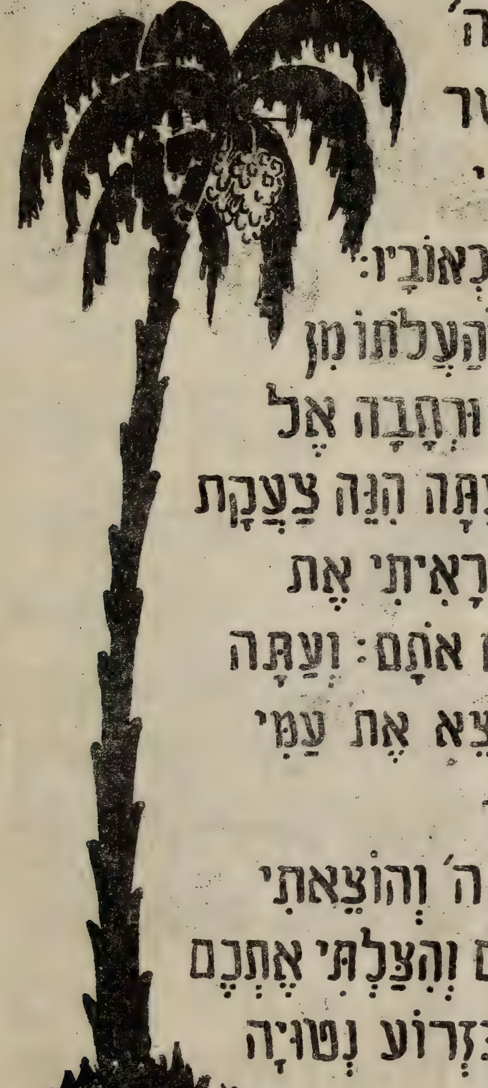

וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיַּרְא בְּסִבְלֹתָם וַיַּרְא אִישׁ מִצְרִי
מַכֶּה אִישׁ עִבְרִי מֵאֶחָיו׃ וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי אֵין אִישׁ וַיַּךְ אֶת
הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַּחוֹל׃ וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִבְרִים
נִצִּים וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע לָמָּה תַכֶּה רֵעֶךָ׃ וַיֹּאמֶר מִי שָׂמְךָ לְאִישׁ שַׂר
וְשׁוֹפֵט בֵּינֵינוּ הַלְהָרְגֵנִי אַתָּה אוֹמֵר כַּאֲשֶׁר הָרַגְתָּ אֶת הַמִּצְרִי
וַיִּירָא מֹשֶׁה וַיֹּאמַר אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר׃ וַיִּשְׁמַע פַּרְעֹה אֶת
הַדָּבָר הַזֶּה וַיְבַקֵּשׁ לַהֲרֹג אֶת מֹשֶׁה וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי
פַּרְעֹה׃

וּמֹשֶׁה הָיָה
רֹעֶה אֶת צֹאן יִתְרוֹ
חֹתְנוֹ כֹּהֵן מִדְיָן
וַיִּנְהַג אֶת הַצֹּאן אַחַר הַמִּדְבָּר וַיָּבֹא אֶל הַר הָאֱלֹהִים חֹרֵבָה׃
וַיֵּרָא מַלְאַךְ ה׳ אֵלָיו בְּלַבַּת אֵשׁ מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיַּרְא וְהִנֵּה
הַסְּנֶה בֹּעֵר בָּאֵשׁ וְהַסְּנֶה אֵינֶנּוּ אֻכָּל׃ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אָסֻרָה־
נָּא וְאֶרְאֶה אֶת הַמַּרְאֶה הַגָּדֹל הַזֶּה מַדּוּעַ לֹא יִבְעַר הַסְּנֶה׃
וַיַּרְא ה׳ כִּי סָר לִרְאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסְּנֶה וַיֹּאמֶר
מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר אַל תִּקְרַב הֲלֹם שַׁל נְעָלֶיךָ
מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אַדְמַת־

קֹדֶשׁ הוּא: וַיֹּאמֶר אָנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם
אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב וַיַּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרֵא

מֵהַבִּיט אֶל הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר ה׳
רָאֹה רָאִיתִי אֶת עֳנִי עַמִּי אֲשֶׁר
בְּמִצְרָיִם וְאֶת צַעֲקָתָם שָׁמַעְתִּי
מִפְּנֵי נוֹגְשָׂיו כִּי יָדַעְתִּי אֶת מַכְאוֹבָיו:
וָאֵרֵד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן
הָאָרֶץ הַהִוא אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחָבָה אֶל
אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ: וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלָי וְגַם רָאִיתִי אֶת
הַלַּחַץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לוֹחֲצִים אֹתָם: וְעַתָּה
לְכָה וְאֶשְׁלָחֲךָ אֶל פַּרְעֹה וְהוֹצֵא אֶת עַמִּי
בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם. ---

לָכֵן אֱמוֹר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה׳ וְהוֹצֵאתִי
אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם
מֵעֲבוֹדָתָם וְגָאַלְתִּי אֶתְכֶם בִּזְרוֹעַ נְטוּיָה
וּבִשְׁפָטִים גְּדוֹלִים:

אלו עשר מכות שהביא הקב"ה על המצרים במצרים. ואלו הן:

דם. צפרדע. כנים. ערוב
דבר. שחין. ברד. ארבה.
חשך. מכת בכורות.

ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם:
ויפר את עמו מאד ויעצמהו מצריו:
הפך לבם לשנוא עמו להתנכל בעבדיו:
שלח משה עבדו אהרן אשר בחר בו:
שמו בם דברי אותותיו ומופתים בארץ חם:
שלח חשך ויחשך ולא מרו את דבריו:
הפך את מימיהם לדם וימת את דגתם:
שרץ ארצם צפרדעים בחדרי מלכיהם:
אמר ויבא ערב כנים בכל גבולם:
נתן גשמיהם ברד אש להבות בארצם:
ויך גפנם ותאנתם וישבר עץ גבולם:
אמר ויבא ארבה וילק ואין מספר:
ויאכל כל עשב בארצם ויאכל פרי אדמתם:
ויך כל בכור בארצם ראשית לכל אונם: -כוס שניה-

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית: וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים נעליכם ברגלכם ומקלכם בידכם ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה׳

הַיּוֹם אַתֶּם יוֹצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב

וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארתם צרורות בשמלותם על שכמם: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ הלחם כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם:

זָכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יְצָאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלהים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה: ויסב את העם דרך המדבר ים סוף: ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו: מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו: וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים: ויבואו בני ישראל בתוך הים והמים להם חומה מימינם ומשמאלם: וירדפו מצרים ויבואו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים: וישב

הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער
ה' את מצרים בתוך הים:

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה
הזאת לה' ויאמרו לאמור:
אָשִׁירָה לַה' כִּי גָאֹה גָּאָה
סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם: ---
נִצְּבוּ כְמוֹ נֵד נֹזְלִים
קָפְאוּ תְהוֹמוֹת בְּלֶב יָם:
אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל
תִּמְלָאֵמוֹ נַפְשִׁי
אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי:
נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם
צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים:

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם...

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז:
הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו:
הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר:
הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן:
מַה לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר:
הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי צֹאן:
מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב:
הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ מָיִם:

וַיַּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיֵּצְאוּ אֶל מִדְבַּר שׁוּר:
וַיִּלּוֹנוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן בַּמִּדְבָּר:
וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד ה׳ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם לָשֹׂבַע כִּי הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהָמִית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעָב:

קוּמוּ, תֹּעֵי מִדְבָּר, צְאוּ מִתּוֹךְ הַשְּׁמָמָה;
עוֹד הַדֶּרֶךְ רָב, עוֹד רַבָּה הַמִּלְחָמָה.

רַב לָכֶם לָנוּעַ, לָנוּד בָּעֲרָבָה —
וְלִפְנֵיכֶם פְּרוּשָׂה דֶּרֶךְ גְּדוֹלָה, רְחָבָה.

רַק אַרְבָּעִים שָׁנָה נַתַּע בֵּין הֶהָרִים —
וּבַחוֹל טָמַנּוּ שִׁשִּׁים רִבּוֹא פְּגָרִים.

אַל נָא יַעַצְרוּנוּ פִּגְרֵי הַנֶּחֱשָׁלִים
שֶׁבְּעַבְדוּתָם מֵתוּ-נִפְסַח עַל הַחֲלָלִים!

יִרְקְבוּ בִקְלוֹנָם, סְרוּחִים עַל צְרוֹרוֹתָם,
שֶׁבְּכִתְפָם נָשְׂאוּ מִמִּצְרַיִם אוֹתָם.

יִמְתַּק לָמוֹ חֲלוֹמָם, חֲלוֹם רֹב בְּצָלִים, שׁוּמִים,
דּוּדִים מְלֵאֵי בָּשָׂר רַבִּים וַעֲצוּמִים.

עוֹד הַיּוֹם אוֹ מָחָר יַחֲלֹף רוּחַ קָדִים
עִם הָעַיִט גּוּפַת אַחֲרוֹן הָעֲבָדִים.

קוּמוּ, אֵפוֹא, נָדִים! עִזְבוּ אֶת הַשְּׁמָמָה!
אַךְ אַל יַעַל קוֹלְכֶם, דִּרְכוּ עֹז בִּדְמָמָה!

פֶּן צַעַדְכֶם יַרְגִּיז מִדְבָּר וְנִרְדָּמָיו –
אִישׁ וְאִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע הֵד פְּעָמָיו

אִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע קוֹל אֱלוֹהַּ דֹּבֵר.
„לֵךְ! הַיּוֹם אֶל אֶרֶץ חֲדָשָׁה אַתָּה עֹבֵר!

לֹא! לֹא אֹהֶל תֹּהוּ וַעֲלִיּוֹת שְׁחָקִים, –
בַּיִת אַחֵר תִּבְנֶה, אֹהֶל אַחֵר תָּקִים!

כִּי מִלְּבַד הַמִּדְבָּר תַּחַת הַשָּׁמַיִם,
עוֹד לֶאֱלוֹהַּ עוֹלָם גָּדוֹל רְחַב יָדָיִם.

וּמִלְּבַד יְלֵל הַיְשִׁימוֹן, דָּמִי הַצִּיָּה,
תִּרְגַּשׁ תַּחַת שִׁמְשׁוֹ אֶרֶץ יְפֵה-פִיָּה!“

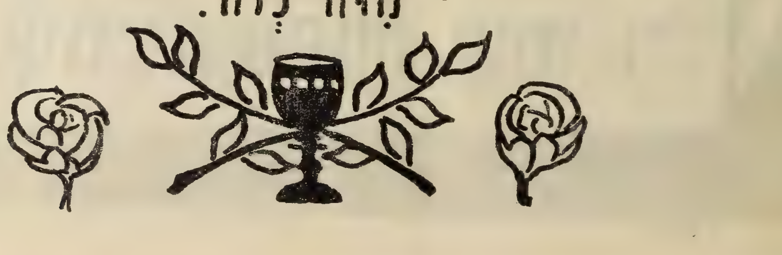
בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים.

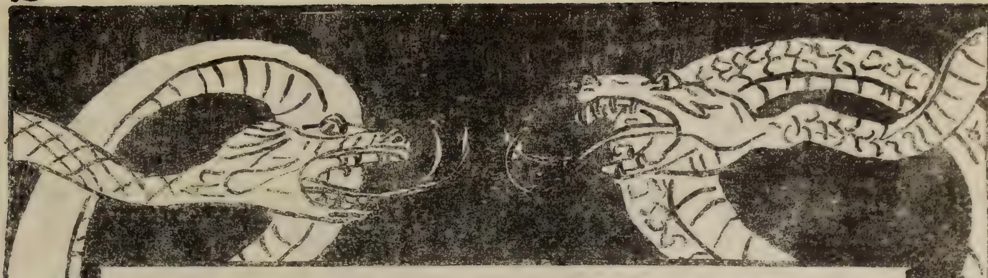
פסח! עם שומר במשך אלפי שנים את יום צאתו מבית עבדים ודרך כל מחלות השעבוד והאנס והאינקביזיציה והשמד והפרעות, נושאת האומה בלבה את הגעגועים לחפש ומביאה אותם לידי בטוי עממי אשר לא יפסח על כל נפש מישראל, על כל נפש עניה ומרודה!

מאבות אל בנים, דרך כל הדורות נמסר דבר יציאת מצרים, זכרון אישי אשר איננו מחויר ואיננו דוהה. „בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים".

אין לך שיא של הכרה היסטורית מרומם מזה, ואין לך התמזגות של יחיד וכלל–ברחבי כדור העולם ובעמקי הדורות–גדולה מאשר בצו פדגוגי עתיק זה.

איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב עם שיכול היה באביב ימיו ליצור יצירה גאונית כזאת ולמסור אותה מדור לדור.

שְׁפוֹךְ

חֲמָתְךָ עַל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא
יְדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר
בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ: כִּי אָכַל
אֶת יַעֲקֹב וְאֶת נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ:
שְׁפָךְ עֲלֵיהֶם זַעְמֶךָ וַחֲרוֹן
אַפְּךָ יַשִּׂיגֵם: תִּרְדוֹף בְּאַף
וְתַשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמֵי ד':

ק
יְמֵי הַבֵּינַיִם חָזְרוּ; מְחַצְצְרִים תָּקְעוּ נֵס
בְּחָרְבוֹת עִיר וּמְתִים וּמְדִינוֹת לְהַבְעִיתָם;
מִתְחַדְּשִׁים מַסְעֵי הַצְּלָב... גַּם כּוֹפְרִים יָצְאוּ גְּלוּי
עִם אוֹתוֹ סֵמֶל מָחְלָד וְאוֹתוֹ עִבְרִי תָּלוּי,
שֶׁפָּגוּ כָּל צִדְקוֹתָיו וְעוֹד עָז הוּא לַהֲסִיתָם.
וְנִסְפַּח אֶל זֶה מַסָּע גַּם מַחֲצִית הַיָּרֵחַ
וַיִּשַּׁק רֹאשׁ הַצָּלוּב. עַל עוֹר הָרֹכֵב הַפִּסֵּחַ.
גַּם אָח עֲרָבִי רָץ עִם עֵרֶב-רַב זֶה מוּזָר
וְכֻלָּם כְּאֶחָד יַחַד עַל עַם מְפוֹרָד וּמְפוּזָר:
„דִּלְקוּהוּ, אֶחֱזוּ בוֹ, דְּרָסוּהוּ, הוּא בּוֹרֵחַ!"
הוֹי, תַּרְבּוּת מוּגֵי לֵב, הוֹי גְּבוּרוֹת שְׁפָנִים גֵּאִים!
שֶׁאֶלֶף גּוֹיִם גְּדוֹלִים יִרְדֹּף יְהוּדִי צָעִיר,
וְאֶת שְׁנַיִם גּוֹלִים יְהוּדִים שׁוֹדְדִים-רִבְבוֹת מְרֵעִים.
קוּם אַתָּה, עַתִּיק יוֹמִין, אֶל מִדְבָּרִיּוֹת וּמֶרְחַקִּים!
וּפְתַח בְּזֶה זֶרַע חָנֵף, מֹחַק צָרַעַת כְּרַכִּים!
מִמִּדְבָּר זָרַח אוֹרְךָ וְאֶל מִדְבָּר תָּשׁוּב לָאִיר.

אָה, שִׁפְעַת הַלַּיְלָה כִּסָּתְנוּ, שְׁטָפוּנוּ מַחֲשַׁכִּים,
וְעִוְרִים נְגַשֵּׁשָׁה!
נָפַל דָּבָר בֵּינֵינוּ וְאֵין יוֹדֵעַ מַה-נָּפָל,
וְאֵין רוֹאֶה וְאֵין מַגִּיד,
אִם זָרַח זָרְחָה לָנוּ הַשֶּׁמֶשׁ וְאִם שָׁקְעָה –
וְאִם שָׁקְעָה לְעוֹלָמִים.
וְגָדוֹל הַתֹּהוּ מִסָּבִיב וְנוֹרָא מִסָּבִיב הַתֹּהוּ
וְאֶפֶס מִפְלָט;
וְכִי נְשַׁוַּע בַּחֹשֶׁךְ וְכִי נִתְפַּלֵּל –
אֹזֶן מִי תִשְׁמָע?
וְאִם קִלְלַת-אֱלֹהִים אַכְזָרִיָּה נְקַלֵּל –
עַל רֹאשׁ מִי תָחוּל?
וְכִי נַחֲרֹק שֵׁן וְאֶגְרוֹף-זַעַם נִקְפֹּץ –
עַל קָדְקֹד מִי יִנְחָת?
אֶת כֻּלָּם יִבְלַע הַתֹּהוּ, יִשָּׂא הָרוּחַ,
וְכַאֲשֶׁר יֹאבְדוּ, יֹאבֵדוּ;
וְאֵין מִשְׁעָן עוֹד, וְאָזְלַת-יָד, וְדֶרֶךְ אָיִן –
וְהַשָּׁמַיִם מַחֲרִישִׁים.

חֲלוֹם חָלַמְתִּי נוֹרָא מְאֹד – אֵין עַמִּי, עַמִּי
אֵינֶנּוּ עוֹד! בִּצְעָקָה קַמְתִּי – אֲהָהּ! אֲהָהּ! אֲשֶׁר חָלַמְתִּי,
בָּא לִי, בָּא! „הָהּ אֵל בָּרָמָה" אֶקְרָא רָתֵת: עַל מָה
וְלָמָּה עַמִּי מֵת? עַל מָה וְלָמָּה מֵת לַשָּׁוְא? לֹא
בַּמִּלְחָמָה, לֹא בַקְּרָב...
נְעָרִים, זְקֵנִים, גַּם נָשִׁים וָטַף כְּבָר אֵינָם, אֵינָם — סִפְקוּ
כָף! כֹּה אֵבְךְּ בִּיגוֹנִי גַּם יוֹם, גַּם לֵיל – עַל מָה, רִבּוֹנִי,
וְלָמָּה, אֵל?

צִיּוֹן, הֲלֹא תִשְׁאֲלִי לִשְׁלוֹם אֲסִירַיִךְ
דּוֹרְשֵׁי שְׁלוֹמֵךְ וְהֵם יֶתֶר עֲדָרַיִךְ,
מִיָּם וּמִזְרָח, מִצָּפוֹן וְתֵימָן,
שְׁלוֹם רָחוֹק וְקָרוֹב שְׂאִי מִכָּל עֲבָרַיִךְ!
אֵיךְ יֶעֱרַב לִי אָכֹל וְשָׁתֹה בְּעֵת אֶחֱזֶה
כִּי יִסְחֲבוּ הַכְּלָבִים אֶת כְּפִירַיִךְ.
אוֹ אֵיךְ מְאוֹר יוֹם יִהְיֶה מָתוֹק
לְעֵינָי, בְּעוֹד
אֶרְאֶה בְּפִי עוֹרְבִים פִּגְרֵי נְשָׂרַיִךְ.

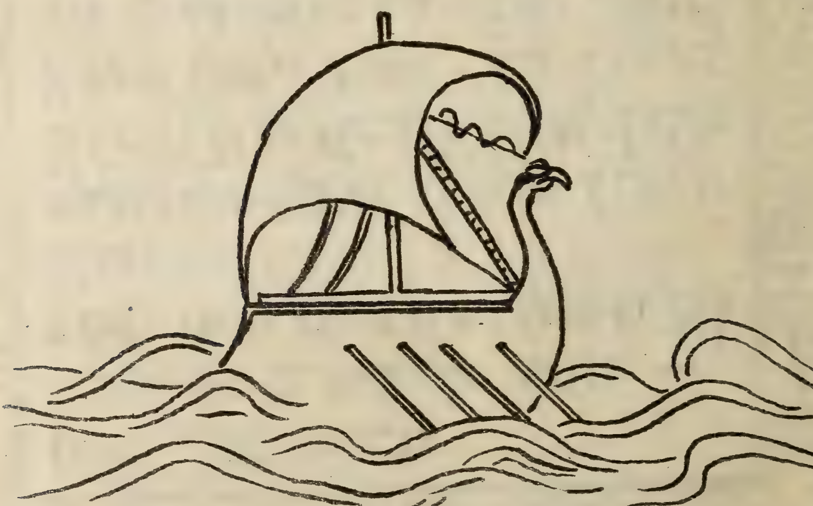
אִם קְצָרָה יָדֵינוּ מֵהַצִּיל לְקוּחִים לַמָּוֶת – אֲנַחְנוּ, הַמּוּצָּלִים, אַחֲרָאִים לִשְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל. אֵין כְּתֵפַיִם אֲחֵרוֹת לְהָטִיל עֲלֵי-הֶן. אֵין גַּב לְהִתְחַבֵּא מֵאֲחוֹרָיו.

הָעוּבְדָה, כִּי אוֹתָנוּ, הַנִּצָּבִים כָּאן, הֶעֱלָה גוֹרַל יִשְׂרָאֵל אֶל הַחוֹף – מְחַיֶּבֶת. אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא תְּחַיֵּב.

בַּגּוֹלָה הָיָה אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מְכַוֵּן פָּנָיו כְּלַפֵּי צִיּוֹן. בְּצִיּוֹן חַיָּב אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל לְכַוֵּן פָּנָיו לְסֻכַּת-יִשְׂרָאֵל הַנּוֹפֶלֶת, הַנּוֹפֶלֶת בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל הַדְּרָכִים.

בְּכָל יוֹם וָיוֹם חַיָּב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּמִי שֶׁמַּכְרִיעַ אֶת הַכַּף: לִיצִיאַת מִצְרַיִם אוֹ לְהַאֲרָכַת הַגָּלוּת.

יִהְיוּ כָּל מַעֲשֵׂינוּ מְכֻוָּנִים לִקְרִיעַת-הַיָּם
וּלְקַבָּלַת-שָׁבִים!

לִזְעַק בְּאָזְנֵי כָּל הָעוֹלָם: אֲנַחְנוּ רוֹצִים לִחְיוֹת! כִּי לֹא רַק אֶת חַיֵּינוּ שֶׁלָּנוּ אָנוּ חַיִּים; שׁוּמָה עָלֵינוּ לִחְיוֹת בַּעֲבוּר כָּל אֲשֶׁר חַיֵּיהֶם קֻפְּחוּ בְּלֹא עֵת, כָּל אֲשֶׁר לֹא נִתַּן לָהֶם לִחְיוֹת בְּעַצְמָם אֶת חַיֵּיהֶם שֶׁלָּהֶם.

הַרְבֵּה דָּם בְּעוֹרְקֵינוּ; כִּי דָּמָם שֶׁלָּהֶם נִסְפַּג לְתוֹכֵנוּ, שׁוּמָה עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת כָּל אֲשֶׁר צְרִיכִים הָיוּ לַעֲשׂוֹת הֵם וְלֹא הִסְפִּיקוּ: לֶאֱהֹב וְלִשְׂנוֹא, לְהוֹלִיד וְלִסְבּוֹל, לָשִׁיר וְלִבְכּוֹת.

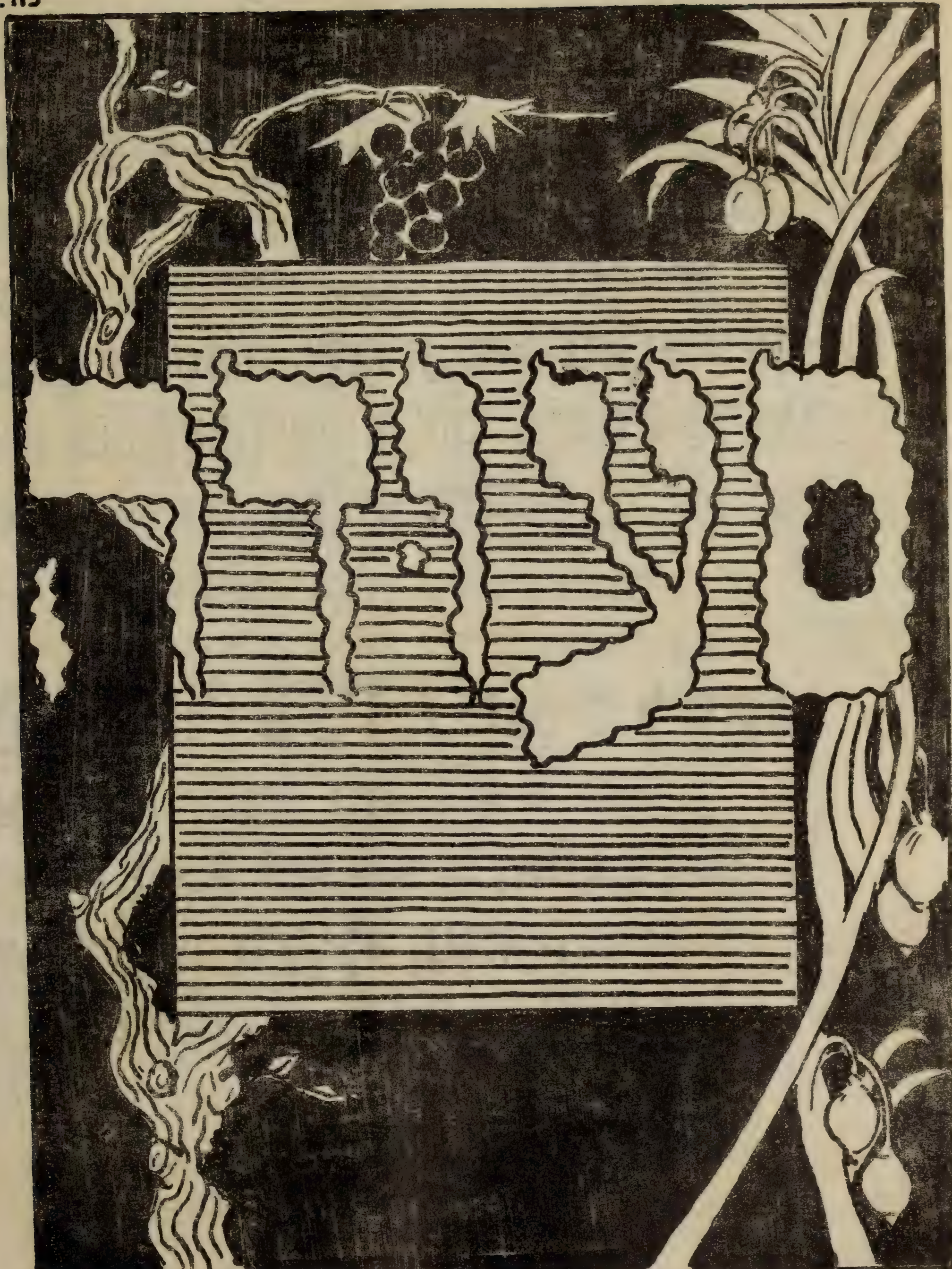
הֵן כָּל כָּךְ הַרְבֵּה אֲהָבוֹת נֶחְנְקוּ, כָּל כָּךְ הַרְבֵּה שִׁירִים לֹא הוּשָׁרוּ, כָּל כָּךְ הַרְבֵּה יְלָדִים לֹא נוֹלְדוּ! — —

לְמַעַן הֶמְשֵׁךְ הַחַיִּים נֵדַע לִלְחוֹם עַד הַסּוֹף, עַד הַסּוֹף הַמָּר, עַד הַסּוֹף הַמָּר בְּיוֹתֵר — הַמָּוֶת - לְמַעַן הַחַיִּים!

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם ה' וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ בַּקֹּצֵר וְדֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמֹשֵׁךְ הַזָּרַע וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים עָסִיס וְכָל הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה: וְשַׁבְתִּי אֶת שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבָנוּ עָרִים נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת יֵינָם וְעָשׂוּ גַנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת פְּרִיהֶם: וּנְטַעְתִּים עַל אַדְמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד מֵעַל אַדְמָתָם:

אוֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה:
אֶבֶן מָאֲסוּ הַבּוֹנִים הָיְתָה לְרֹאשׁ פִּנָּה:
מֵאֵת ה' הָיְתָה זֹּאת הִיא נִפְלָאת בְּעֵינֵינוּ:
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה ה' נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בוֹ:

- כוס שלישית -

סעודה

אַדִּיר בִּמְלוּכָה   בָּחוּר כַּהֲלָכָה
גְּדוּדָיו יֹאמְרוּ לוֹ: לְךָ וּלְךָ!
לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ, לְךָ ה׳ הַמַּמְלָכָה,
כִּי לוֹ נָאֶה, כִּי לוֹ יָאֶה.

דָּגוּל בִּמְלוּכָה   הָדוּר כַּהֲלָכָה
וָתִיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ: לְךָ וּלְךָ!
לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ, לְךָ ה׳ הַמַּמְלָכָה,
כִּי לוֹ נָאֶה, כִּי לוֹ יָאֶה.

תַּקִּיף בִּמְלוּכָה   תּוֹמֵךְ כַּהֲלָכָה
תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ: לְךָ וּלְךָ!
לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ, לְךָ ה׳ הַמַּמְלָכָה,
כִּי לוֹ נָאֶה, כִּי לוֹ יָאֶה.

כוס רביעית

חַד גַּדְיָא,

חַד-גַּדְיָא, דִּזְבַן אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא שׁוּנְרָא וְאָכְלָה לְגַדְיָא,
דִּזְבַן אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי,
חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

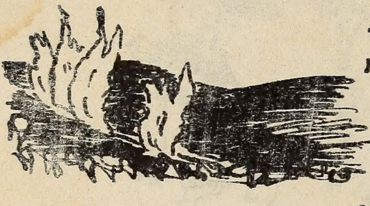

וְאָתָא כַלְבָּא וְנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא,
דְּאָכְלָה לְגַדְיָא,
דִּזְבַן אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי,
חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

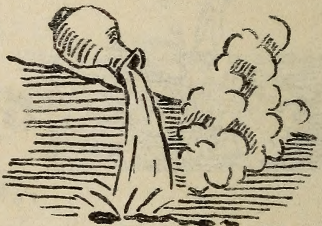

וְאָתָא חוּטְרָא וְהִכָּה לְכַלְבָּא,
דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגַדְיָא,
דִּזְבַן אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי,
חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

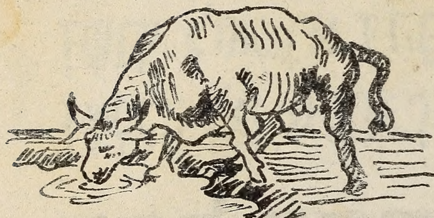
וְאָתָא נוּרָא וְשָׂרַף לְחוּטְרָא,
דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא,
דְּאָכְלָה לְגַדְיָא דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי,
חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא מַיָּא וְכָבָה לְנוּרָא, דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה-
לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה-
לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי,
חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא תוֹרָא וְשָׁתָא לְמַיָּא,
דְּכָבָה לְנוּרָא, דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא,
דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא,

דְּאָכְלָה לְגַדְיָא, דְּזַבִּין אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

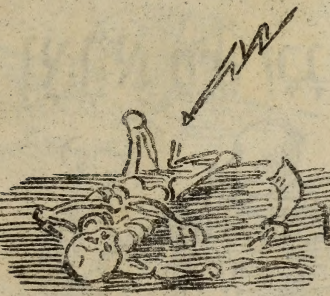
וְאָתָא הַשּׁוֹחֵט וְשָׁחַט לְתוֹרָא,
דְּשָׁתָא לְמַיָּא, דְּכָבָה לְנוּרָא,
דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא,
דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגַדְיָא,

דִּזְבַן אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

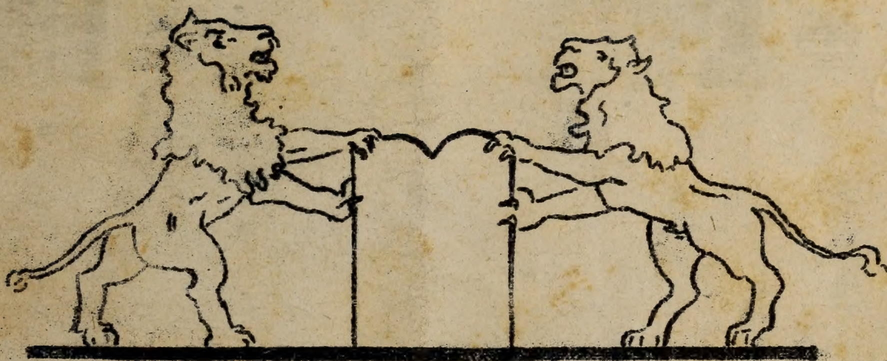
וְאָתָא מַלְאַךְ־הַמָּוֶת וְשָׁחַט לְשׁוֹחֵט, דְּשָׁחַט לְתוֹרָא, דְּשָׁתָה לְמַיָּא, דְּכָבָה לְנוּרָא, דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגַדְיָא, דִּזְבַן אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי, חַד גַּדְיָא:

וְאָתָא הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא וְשָׁחַט לְמַלְאַךְ־הַמָּוֶת, דְּשָׁחַט לְשׁוֹחֵט, דְּשָׁחַט לְתוֹרָא, דְּשָׁתָה לְמַיָּא, דְּכָבָה לְנוּרָא, דְּשָׂרַף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנָשַׁךְ לְשׁוּנְרָא, דְּאָכְלָה לְגַדְיָא, דִּזְבַן אַבָּא בִּתְרֵי זוּזֵי, חַד גַּדְיָא, חַד גַּדְיָא:

חֲסַל סֵדֶר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ

חפצי-בה/תש"ו

נדפס ע"י „מפעיל" בע"מ.